

**Onderwijsondersteuningsplan
De Vrije School Almelo**

2024-2025

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
1.1 Handelingsgericht Werken.....	3
1.2 Directe Instructie model.....	3
2.1 Planning 2024-2025.....	4
Hoofdstuk 3 Ondersteuningsroute ‘De Vrije School Almelo’.....	5
3.1 Ondersteuningsroute.....	5
3.2 Samenvatting ondersteuningsroute.....	6
3.3 Cyclus Opbrengst Gericht Werken.....	8
4.1 Onderwijsarrangementen.....	10
4.2 Zeer intensief arrangement - Ontwikkelingsperspectief.....	10
Bijlagen.....	12
Bijlage 1 Handelingsgericht Werken.....	12
Uitgangspunten.....	12
Standaarden handelingsgericht werken voor schoolteams.....	14
Bijlage 2 Directe instructie model.....	15
Bijlage 3 Ondersteuningsstructuur (niveau van SWV).....	17
Bijlage 4 Inventarisatielijst groep.....	18
Bijlage 5 Analyse van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.....	19
Bijlage 6 Groepsbespreking.....	21
Bijlage 7 Groeidocument.....	22
Bijlage 8 HIA.....	23
Bijlage 9 Groepsplan en protocollen.....	24
Bijlage 10 Handelswijze voordat wordt overgegaan tot eigen leerlijn.....	25

Inleiding

In augustus 2014 is de wet op passend onderwijs ingegaan. Ieder kind heeft recht op goed onderwijs; ook de kinderen die extra ondersteuning nodig hebben. De basisscholen in Twente Noord willen dat zoveel mogelijk kinderen naar een 'gewone' school in hun buurt kunnen gaan. Kinderen kunnen dan deelnemen aan de samenleving en hebben zo de beste kansen op een vervolgopleiding. Voor kinderen die het echt nodig hebben blijft het speciaal(basis)onderwijs bestaan.

Met de wet op passend onderwijs moeten scholen elk kind een passende onderwijsplek bieden. Dit is mogelijk als de extra ondersteuning die het kind nodig heeft past in de 'gewone' basisschool. Als dit niet lukt helpt het samenwerkingsverband met het zoeken naar een passende school voor het kind. Dit kan een andere basisschool zijn maar soms ook een speciale (basis)school.

Binnen het samenwerkingsverband Twente Noord zijn duidelijke afspraken gemaakt met scholen hoe ouders betrokken worden bij het vinden van de juiste ondersteuning van hun kinderen. Alle scholen hebben in het zogeheten 'schoolondersteuningsprofiel' (SOP) beschreven welke mogelijkheden zij hebben om leerlingen met speciale ondersteuningsbehoeften onderwijs te kunnen bieden. Binnen het samenwerkingsverband Twente Noord zijn afspraken gemaakt welke ondersteuning alle basisscholen moeten bieden (=basisondersteuning). Daarnaast kunnen scholen extra mogelijkheden bieden aan leerlingen met speciale ondersteuningsbehoeften. Deze staan in het SOP beschreven. Het SOP geeft een idee van de mogelijkheden en grenzen van de school.

In dit document staat beschreven hoe passend onderwijs op 'De Vrije School Almelo' in de praktijk vorm krijgt op school-, groeps- en leerlingniveau. Het onderwijsondersteuningsplan is een praktische uitwerking van het zorgplan.

Mirjam Papenburg

Augustus 2022

Hoofdstuk 1   **Leerkrachtvaardigheden**

1.1   Handelingsgericht Werken

Handelingsgericht Werken (HGW) is erop gericht om kinderen te (h)erkennen in wie ze zijn, wat ze kunnen en nodig hebben om zich zo optimaal mogelijk te kunnen ontwikkelen. HGW is een werkwijze die erop gericht is de kwaliteit van het onderwijs en de begeleiding voor alle leerlingen te vergroten. De leerkrachten op 'De Vrije School' zijn op de hoogte van de uitgangspunten van HGW (zie bijlage 1) en passen deze toe in hun handelen. Op 'De Vrije School' wordt planmatig gewerkt volgens de 1-zorgroute. De 1-zorgroute wordt nader toegelicht in hoofdstuk 3.

1.2   Directe Instructie model

Alle leerkrachten op 'De Vrije School Almelo' geven les aan de hand van het directe instructie model. Het directe instructiemodel bestaat uit de volgende fasen:

1. Dagelijkse terugblik en actualiseren van voorkennis
2. Presentatie/interactieve groepsinstructie
3. Verlengde instructie
4. (in)oefening van de strategieën en samenwerkend leren
5. Zelfstandig toepassen van strategieën en/of samenwerkend leren bij het toepassen van strategieën
6. Periodieke terugblik
7. Terugkoppeling

In de bijlage 2 wordt de uitwerking van de fasen van het directe instructie model beschreven.

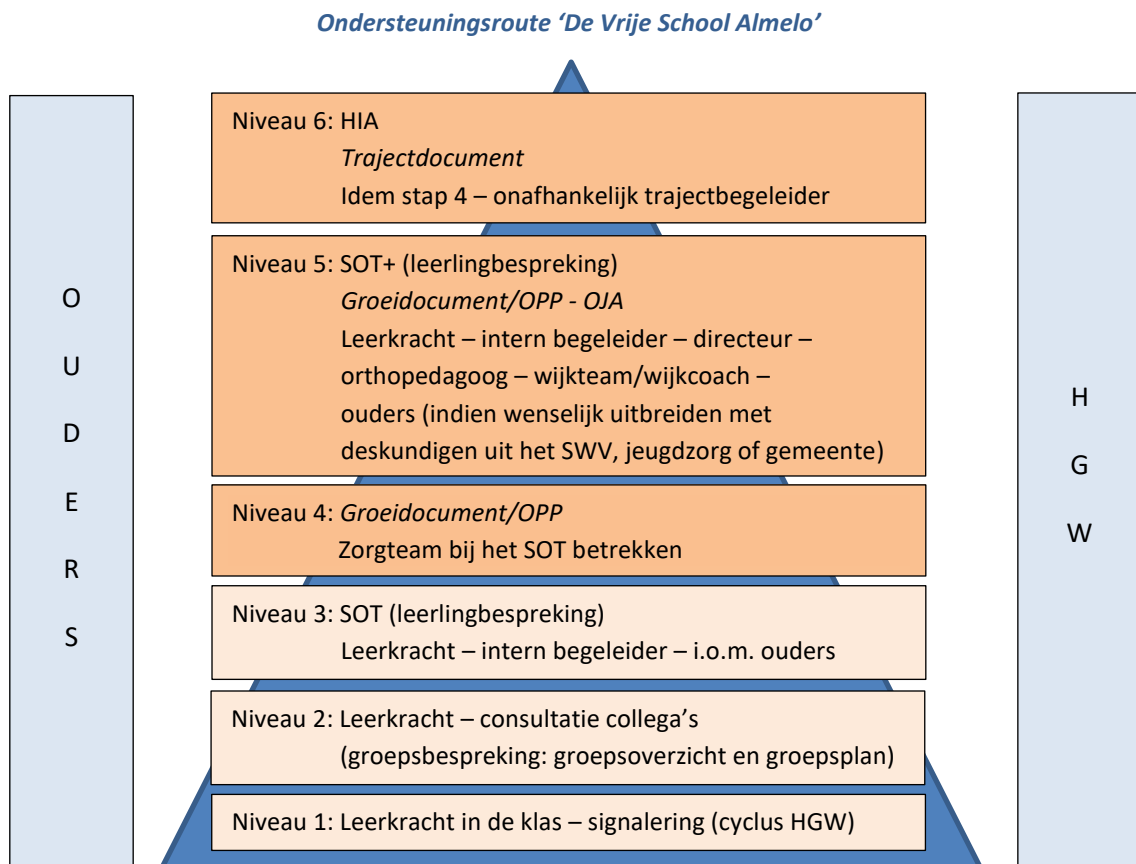
Hoofdstuk 2 Interne begeleiding

2.1 Planning 2024-2025

	Cyclus 2023-2024											
	Maanden											
	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7
Groepsbespreking (groepsplannen)		X		X			X				X	
Kinderbesprekingen	op aanvraag											
SOT+ (leerlingbespreking)			X			X		X			X	
HIA (trajectbegeleiding)	op aanvraag											
Tussenevaluatie groepsplannen (10w)				X					X			
Eindevaluatie groepsplannen (20w)						X					X	
Cito toetsen afname							X				X	
Doorstroomoets PO							X					
Getuigschriften												X
Klassenbezoeken				X					X			

3.1 Ondersteuningsroute

De ondersteuningsroute op ‘De Vrije School Almelo’ (zie schematische weergave hieronder) is gebaseerd op informatie en werkwijzen uit het ondersteuningsplan van Samenwerkingsverband Twente Noord (2014, Hendriks) (zie bijlage 4).

SOT= schoolondersteuningsteam
HIA = handelingsgericht integraal arrangeren
OJA= onderwijs jeugdhulp arrangement
OPP= ontwikkelingsperspectief

3.2 Samenvatting ondersteuningsroute

Vanuit het Samenwerkingsverband Twente-Noord worden de kaders gegeven waarbinnen scholen handelen. Basisondersteuning betekent dat de leerkracht zorgt voor een krachtig en gedifferentieerd onderwijsaanbod in zijn klas. Een aanbod waarbij zoveel mogelijk kinderen de mogelijkheid hebben om op verschillende manieren te leren. Manieren die passen bij hun onderwijsbehoeften. Er is sprake van een uitdagend en ondersteunend klimaat in alle klassen waarin het onderwijs is afgestemd op de onderwijsbehoeften van alle kinderen. Dit wordt ook wel het *basisaanbod* genoemd. Als het basisaanbod goed op orde is mag verwacht worden dat de klas/school gemiddeld voor ca. 85% van de leerlingen een goede leeromgeving is om zich maximaal te ontwikkelen.

Voor een beperkte groep leerlingen zal het basisaanbod niet toereikend zijn. Voor deze kinderen is andere of extra ondersteuning nodig om aan hun specifieke onderwijsbehoeften tegemoet te komen. Hoe deze extra ondersteuning vorm krijgt wordt besproken in de leerlingbespreking; het schoolondersteuningsteam (=SOT). De ondersteuning zal voor een deel binnen 'De Vrije School Almelo' geregeld kunnen worden door de inzet van de in onze school aanwezige deskundigen. Over het algemeen is dit de intern begeleider. Er kan verdere ondersteuning worden verwacht van de taal-, reken- en spelspecialist en de inzet van leerkrachtondersteuners. Ook is het mogelijk met het gehele lerarencollege een leerling te bespreken tijdens de pedagogische vergadering. Dit gebeurt dan a.d.h.v. het formulier "model kinderbespreking". Tevens vinden groepsbesprekingen plaats tijdens de pedagogische vergaderingen. Dit gebeurt a.d.h.v. het formulier "klassenbesprekingen". Voor een deel kan 'De Vrije School Almelo' extra ondersteuning van buiten inroepen. Dit kan voor leerkrachtbegeleiding een consulent vanuit de begeleidingsdienst voor vrijescholen verzorgen. Ook worden leerlingen besproken in het SOT+.

Schoolondersteuningsteam plus (SOT+)

Als het nodig is voor een kind meer intensieve ondersteuning in te richten wordt het SOT+ ingeschakeld. Het SOT+ bestaat uit de leerkracht, intern begeleider, directeur, orthopedagoog, schoolmaatschappelijk werker en de ouders en kan indien gewenst uitgebreid worden met deskundigen uit het Samenwerkingsverband, Jeugdzorg of de Gemeente. Het samenwerkingsverband heeft hiervoor een Expertise en Dienstencentrum (E&D) georganiseerd. Het E&D bestaat uit deskundigen op het gebied van cluster 3 en 4. De inzet van het E&D richt zich voornamelijk op de expertise (o.a. ambulante begeleiding) van lichte zorg die:

- Liever preventief is dan curatief
- Liever systeemgericht is dan kindgericht
- Liever gericht is op de lange termijn dan op het bieden van ad hoc oplossingen

De intern begeleider en leerkracht overleggen met de ouders en orthopedagoog of het SOT+ ingeschakeld gaat worden. Vanaf dit beslissingsmoment wordt voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften een groeidocument (zie bijlage 8) bijgehouden. Het groeidocument is opgebouwd vanuit de HGW uitgangspunten. De leerkracht en intern begeleider zijn samen verantwoordelijk voor het vullen van dit groeidocument. Op deze manier kunnen school en ouders zelf een onderwijs jeugdhulp arrangement (OJA) regelen.

Voor kinderen die vast dreigen te lopen in hun ontwikkeling of wanneer verwijzing van een leerling naar een andere school als enig perspectief steeds dichterbij komt, is het HIA-traject ontwikkeld. Voor situaties waarin 'De Vrije School Almelo', ouders en kind aangeven dat er op een bepaald moment geen uitzicht bestaat op het realiseren van passende ondersteuning voor het kind, de ouders en de school kan een onafhankelijk traject begeleider worden ingeschakeld.

Handelingsgericht Integraal Arrangeren (HIA-traject)

Handelingsgericht Integraal Arrangeren (HIA) is de methode van toewijzing van ondersteuning die het samenwerkingsverband gebruikt. Het HIA-traject wordt doorlopen wanneer de begeleiding van een kind niet meer in de basisondersteuning, aangevuld met de extra ondersteuning die 'De Vrije School Almelo' zelf kan regelen, gerealiseerd kan worden

School, ouders en ondersteunende deskundigen onderzoeken of er binnen 'De Vrije School Almelo' nog kansen liggen om passend onderwijs te bieden aan kinderen die vast dreigen te lopen in hun ontwikkeling.

Trajectbegeleiding wordt pas ingezet als de eerdere aanpak niet heeft geleid tot een blijvende oplossing. Het is mogelijk dat ondanks de inzet van extra deskundigen het verwachte doel niet wordt bereikt. In dat geval is er een nieuw uitzicht nodig via een traject met een onafhankelijke derde, de traject begeleider (trajectbegeleiders zijn door het Samenwerkingsverband speciaal opgeleid). Met alle betrokkenen wordt een traject ontworpen voor een leerling met een redelijke kans op succes.

De intern begeleider neemt het initiatief om een HIA-traject aan te vragen bij het samenwerkingsverband. De intern begeleider bereidt samen met de onafhankelijke trajectbegeleider het verloop van het verdere proces voor. Eerst wordt bepaald welke deskundigen bij het overleg betrokken zullen worden. In ieder geval worden altijd de ouders en leerkracht(en) betrokken bij de voorbereiding van het overleg.

Het traject met de trajectbegeleider zoekt in eerste instantie naar oplossingen binnen 'De Vrije School Almelo'. Indien het perspectief niet ontstaat op 'De Vrije School Almelo', kan een andere basisschool binnen het Samenwerkingsverband betrokken worden bij de HIA-bespreking om te verkennen of op die school een passender onderwijsarrangement gerealiseerd kan worden. De trajectbegeleider neemt hierbij de leiding, in overleg met ouders, 'De Vrije School Almelo' en extern betrokkenen.

Het overleg kan echter ook tot een advies leiden waarbij een toelaatbaarheid tot het S(B)O aan de orde is.

Om het HIA-traject succesvol te kunnen laten verlopen is het van belang dat professionals uit het onderwijs, jeugdhulpverlening en ouders met elkaar samenwerken vanuit dezelfde handelingsgerichte principes en werkmethodiek. De verslaglegging van dit traject vindt plaats in het (digitale) trajectdocument. Alle betrokkenen werken gedurende het traject in één en hetzelfde trajectdocument zodat er één samenhangend plan ontstaat. De complete HIA-procedure en het trajectdocument zijn te vinden op het netwerk.

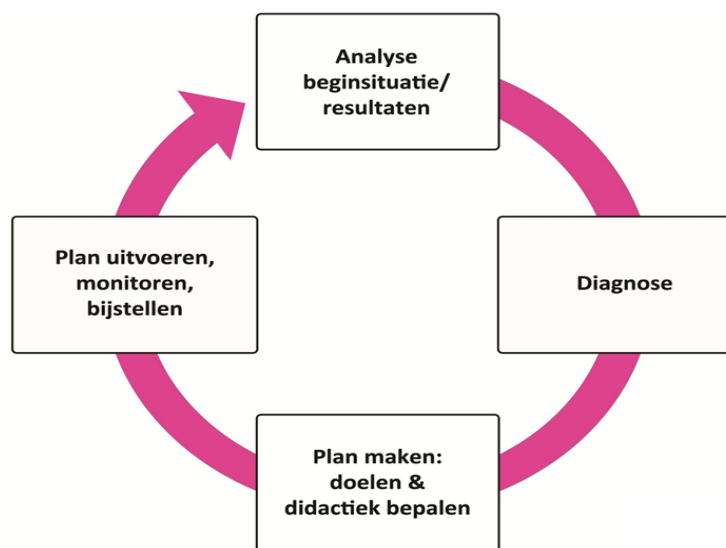
3.3 Cyclus Opbrengst Gericht Werken

Op 'De Vrije School Almelo' wordt planmatig gewerkt middels de OGW cyclus.

Deze *OGW-cyclus* is sterk overeenkomstig met de alom bekende PDCA cyclus (Plan-Do-Check-Act) maar wijkt daarvan af in die zin dat wij niet starten met het formuleren van doelen maar met het analyseren van de school en de groepsprestaties. Je kunt immers pas realistische doelen stellen als je weet waar je als school nu al goed presteert en waar nog wat minder, en hoe je de prestaties nog kan verbeteren. Deze analyse heeft als uitgangspunt de gegevens van het CITO LOVS en wordt vastgelegd in een speciaal voor dit doel ontwikkeld protocol.

Daarna worden de onderwijsbehoeften vastgesteld (wat kunnen mijn leerlingen nog niet, welke leerlingen hebben behoefte aan verrijkingsstof?) vertaald in een didactische aanpak waarmee de prestaties verbeterd kunnen worden.

Vervolgens worden prestatie- en leerstofdoelen geformuleerd (doelen voor de school als geheel, voor alle groepen, en waar wenselijk ook nog voor enkele individuele leerlingen) die idealiter bij de volgende afname van het leerlingvolgsysteem bereikt worden. Als bekend is op welke punten verbetering van de prestaties wenselijk is, en met behulp van welke didactische aanpak aan de verbetering van de prestaties gewerkt zal worden, kunnen de groepsplannen vastgesteld worden. Hiervoor heeft de school voor de vakken technisch lezen, spelling en rekenen/wiskunde formats ontwikkeld.

Stappen protocol:

- Stap 1: dwarsdoorsnede
- Stap 2a: trendanalyse voor de jaargroepen
- Stap 2b: trendanalyse voor de leerlingen in een groep
- Stap 3: groepsanalyse
- Stap 4: vaardigheidsgroei
- Stap 5: categorieënoverzicht / categorieënanalyse
- Stap 6 : doorlopen leerlijnen vrijescholen en methoden

- Stap 7 : aanvullende diagnostiek
- Stap 8 : eindconclusie formuleren
- Stap 9 : groepsplan opstellen inclusief doelen
- Stap 10 : uitvoeren groepsplan
- Stap 11 : tussentijdse evaluatie en bijstellen groepsplan

3.4 Streefdoel normeringen CITO leerling in beeld De Vrije School Almelo

Al geruime tijd werkt de school met de protocollen en groepsplannen vanuit het project “FOCUS”.

Het streefdoel is vastgesteld op presteren boven het landelijk gemiddelde.

De niveaupercentage is vastgesteld op: I 20% II 20% III 20% IV 20% V 20%

De ervaring heeft laten zien dat de streefdoelen over het algemeen worden gehaald. We hebben wel te maken met groepen die dit doel niet halen. De IB-er analyseert samen met de klassenleerkracht de streefdoelen en als er aanwijsbare redenen zijn om de doelen bij te stellen, is dit in de opbrengstrapportage terug te vinden.

Leerlingen op een niveauwaarde IV en V krijgen op het vakgebied waarvoor dit geldt een intensief arrangement aangeboden.

niveaupercentage landelijke standaard CITO

Niveau	Niveaupercentage	Landelijke standaard
I 20%	4.0 - 5.0	Gevorderd <i>verrijkt arrangement</i>
II 20%	3.0 - 3.9	Voldoende <i>middenmoot / basis arrangement</i>
III 20%	2.0 - 2.9	Voldoende <i>middenmoot / basis arrangement</i>
IV 20%	1.0 - 1.9	Minimum <i>intensief arrangement</i>
V 20%	0.0 - 0.9	<i>Zeer intensief arrangement</i>

De landelijke middenmoot is vastgesteld door Cito. Het komt overeen met de leerlingen die een vaardigheid hebben die valt in de III categorie (50%). Hier rondom bevinden zich de categorieën I II en IV en V (alle 20%). Als de verdeling van opbrengsten in je eigen groep op deze verdeling lijkt, presteert je groep conform het landelijk gemiddelde.

Hoofdstuk 4

Onderwijsarrangementen

4.1 Onderwijsarrangementen

Rangorde	Onderwijsbehoeften	Onderwijsarrangement*
Bovenste 20%	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Complexe toepassingsvaardigheden</i> • <i>Cognitieve autonomie</i> • <i>Korte instructie</i> • <i>Matige hoeveelheid inoefening</i> • <i>Meervoudig strategiegebruik</i>	<i>Verrijkt-arrangement</i> <i>Geldt voor de instructie onafhankelijke leerlingen</i>
Middelste 60% <i>'de middenmoot'</i>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Algemene onderwijsbehoeften passend bij de mogelijkheden van de populatie op 'De Vrije School Almelo'</i>	<i>Basis-arrangement</i> <i>Geldt voor de instructive gevoelige leerlingen</i>
Onderste 20%	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Meer instructie (enige tijd met concreet materiaal)</i> • <i>Meer leer- en inoefentijd</i> • <i>Concrete opdrachten</i> • <i>Enkelvoudige strategieën</i> • <i>Inoefening van specifieke vaardigheden</i> • <i>Minder autonomie</i>	<i>Intensief-arrangement</i> <i>Geldt voor de instructive afhankelijke leerlingen</i>
< 2%	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Veelvuldige instructie (met concreet materiaal)</i> • <i>Regelmatige reflectie op leerproces tijdens verwerking</i> • <i>Langdurige inoefening van specifieke deelvaardigheden</i> • <i>Enkelvoudig strategiegebruik</i> • <i>Ondersteuning van de competentiegevoelens</i> • <i>Ontwikkelingsperspectief</i>	<i>Zeer intensief-arrangement</i> <i>Mogelijk leerlingen met een eigen leerlijn</i>

* Alle onderwijsarrangementen samen vormen het onderwijscontinuüm

4.2 Zeer intensief arrangement - Ontwikkelingsperspectief

Soms wordt er gewerkt met een zeer intensief arrangement. Dit arrangement is bedoeld voor een leerling voor wie het intensieve arrangement niet voldoende is. Deze leerlingen stromen vrijwel altijd uit richting het vmbo-b of het praktijkonderwijs. Het zeer intensief arrangement kan er - afhankelijk van het basisvak en afhankelijk van de leerling – op twee manieren uitzien:

1. Een verdergaande intensivering van het aanbod; nog meer leertijd, nog meer herhaling van eerder aangeboden lesstof en een langdurige ondersteuning van de instructie en verwerking met hulpmiddelen.
2. Een eigen samengesteld programma dat gebaseerd is op een selectie van de leerdoelen die in het basisarrangement worden nagestreefd. De inspectie van het onderwijs spreekt in dit geval van een ontwikkelingsperspectief.

Ontwikkelingsperspectief (OPP)

Een ontwikkelingsperspectief (OPP) is een inschatting van de ontwikkelingsmogelijkheden van een leerling voor een bepaalde langere periode, gebaseerd op het verwachte uitstroomniveau.

Onlangs is de brochure 'ontwikkelingsperspectief in het basisonderwijs' van de PO-raad uitgekomen. De brochure van de PO-raad legt niet uit hoe de wetgeving in elkaar zit, dus wat de inspectie verwacht, maar geeft feitelijk een *advies* aan scholen. Het samenwerkingsverband adviseert de adviezen van bovengenoemde brochure te volgen.

Nieuwe info juni 2015

Wettelijk is de school verplicht een OPP te starten voor die leerlingen die extra ondersteuning krijgen vanuit het SWV. Per 01-08-2015 dienen de leerlingen met een OPP in BRON te moeten aangemeld. Dat betekent alle leerlingen die een onderwijsarrangement hebben. Voor de registratie gebruiken we de OPP trap 3.0 in aanvulling met het groeidocument.

Verplichte onderdelen OPP:

- verwachte uitstroombestemming van de leerling (type VO)
- onderbouwing daarvan (belemmerende en beschermende factoren)
- beschrijving van de te bieden ondersteuning en begeleiding

Je vindt in het OPP de volgende onderdelen:

1. Ontwikkelingsdeel
2. Planningsdeel
3. Evaluatiedeel

Voortgangsregistratie; tenminste jaarlijks een evaluatie van het OPP met de ouders.

Het uitstroomniveau is per vakgebied te bepalen (vanuit het LOVS) = leergebiedspecifieke tussen- en einddoelen voor de basisvaardigheden technisch lezen, begrijpend lezen, spelling en rekenen.

Je kunt hierbij verwijzen naar het LOVS als er niets bijzonders op deze gebieden te melden valt.

Verder heb je te maken met leergebied overstijgende doelen t.a.v. bijvoorbeeld sociale competentie, gedrag, motivatie, taakaanpak en zelfstandig werken (sociale emotionele ontwikkeling en het "leren leren")

Voor beide gebieden kun je gebruik maken van de leerlijnen van de CED groep en het SLO.

Bijlagen

Bijlage 1 Handelingsgericht Werken

Handelingsgericht werken is het theoretisch fundament voor ALLE niveaus in de organisatie. Het is een werkwijze die de kwaliteit van het onderwijs en de begeleiding voor alle kinderen probeert te verbeteren.

Uitgangspunten³

Doelgericht werken

Verzamel alleen die gegevens die nodig zijn om het handelen te kunnen bepalen. Doelgericht: waar willen we naar toe en wat hebben we daar voor nodig.

Op basis van feitelijke gegevens en feedback van de betrokken wordt geëvalueerd in hoeverre de doelen bereikt zijn en wat daartoe bijgedragen heeft. Deze informatie wordt benut om de werkwijze doeltreffender te maken.

De werkwijze is systematisch, in stappen en transparant

Het is voor alle betrokkenen duidelijk hoe het traject en het ondersteuningsarrangement tot stand komt; wie doet wat, waarom, wanneer en hoe. Formulieren en checklists werken hierbij ondersteunend. Er wordt gewerkt aan een veilige, constructieve sfeer, zodat alle betrokkenen open kunnen en durven zijn over hun manier van handelen, hun ideeën, (on)mogelijkheden en motieven.

De onderwijs- en opvoedingsbehoeften van kinderen staan centraal

We richten ons niet op 'wat er mis is met het kind', maar wat het nodig heeft om zich optimaal te ontwikkelen, uitdagingen aan te gaan en moeilijkheden te overwinnen. Wat nodig is wordt bepaald door wat in de school en het gezin mogelijk is om te kunnen handelen en niet door feitelijke classificerende diagnostiek.

Wisselwerking en afstemming tussen het kind, opvoeding en onderwijs

We kijken naar de interactie en afstemming tussen kind, groepsgenoten, leerkracht en ouders. Wat werkt al in de goede richting en kan uitgebouwd worden? Wat willen we veranderen en hoe pakken

---

³ Uit basisondersteuning in samenwerkingsverband Twente Noord, (2013, Hendriks)

we dat aan? Deze vragen kunnen alleen beantwoord worden MET de ouders en MET de school in DEZE situatie waarin het kind opgroeit en op school gaat. Dit heeft consequenties voor de wijze waarop gewerkt wordt. Het zwaartepunt komt niet te liggen in het vooraf bepalen wat nodig is, maar in het ontwerpen van een kansrijk traject door school en ouders in samenwerking met externe professionals.

Ouders en leerkrachten doen ertoe

Ouders en leerkrachten worden als ervaringsdeskundigen en partners gezien. We gaan uit van de opgroei-kracht van kinderen, opvoedkracht van ouders en de 'leer' kracht van de leerkrachten zodat deze versterkt en ontwikkeld worden. Hun vragen, ervaringen, opvattingen en ideeën worden serieus genomen. Met andere woorden: het zijn de leerkrachten en ouders die het doen. Wat kunnen zij zelf? Wat hebben zij aanvullend nog nodig, wat zijn hun ondersteuningsbehoeften?

Positieve aspecten van kind, opvoeding en onderwijs worden gezocht, benoemd en benut

We richten ons op wat wel lukt en waardoor het wel zou kunnen slagen. We denken, praten en werken in mogelijkheden en oplossingen voor onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van leerlingen in plaats van onmogelijkheden en problemen hierbij benoemen.

Samenwerking tussen leerkrachten, kinderen, ouders, interne en externe begeleiders is noodzakelijk om een effectieve aanpak te realiseren.

We zien elkaar als partners en benutten de expertise en ervaringsdeskundigheid van elkaar vanuit de gedachte één kind, één plan! Dit vergt constructieve communicatie tussen alle betrokkenen met zó mogelijk bureaucratie.

Standaarden handelingsgericht werken voor schoolteams⁴

'De Vrije School Almelo' streeft naar het realiseren van de volgende standaarden handelingsgericht werken voor alle teamleden

1	Alle leraren verkennen en benoemen de onderwijsbehoeften van leerlingen o.a. door observatie, gesprekken en het analyseren van toetsen.
2.	Alle leraren bekijken en bespreken de wisselwerking tussen de leerling, de leerkracht, de groep en de leerstof om de onderwijsbehoeften te begrijpen en daarop af te stemmen.
3.	Alle leraren reflecteren op hun eigen rol en het effect van hun gedrag op het gedrag van leerlingen, ouders, collega's.
4.	Alle leraren zijn zich bewust van de grote invloed die zij op de ontwikkeling van hun leerlingen hebben.
5.	Alle leraren zoeken, benoemen en benutten de sterke kanten en interesses van de leerlingen, de leerkrachten, de ouders en het schoolteam.
6.	Alle leraren werken samen met hun leerlingen. Ze betrekken hen bij de analyse, formuleren samen doelen en benutten de ideeën en oplossingen van leerlingen (leerling gesprek)
7.	Alle leraren werken samen met ouders. Ze betrekken hen als ervaringsdeskundige en partner bij de analyse van de situatie en het bedenken en uitvoeren van de aanpak.
8.	Alle leraren benoemen hoge, reële SMART doelen voor de lange (einde schooljaar) en voor de korte (tussendoelen) termijn. Deze doelen worden gecommuniceerd en geëvalueerd met leerlingen, ouders en collega's.
9.	Alle leraren werken met een groepsplan waarin ze de doelen en de aanpak voor de groep, een aanpak in drie niveaus en mogelijk een individuele leerling beschrijven.
10.	Alle leraren bespreken minstens twee keer per jaar hun vragen betreffende het opstellen, uitvoeren en realiseren van hun groepsplannen met de intern begeleider.
11.	De onderwijs- en begeleidingsstructuur is voor iedereen duidelijk. Er zijn heldere afspraken over wie wat doet, waarom, waar, hoe en wanneer.
12.	Alle teamleden zijn open naar collega's, leerlingen en ouders over het werk dat gedaan wordt of is. Motieven en opvattingen worden daarbij inzichtelijk gemaakt.
13	Alle teamleden volgen de werkwijze en de structuur van de 1-zorg route (net zoals in alle scholen binnen het SWV)

---

⁴ Uit basisondersteuning in samenwerkingsverband Twente Noord, (2013, Hendriks)

Bijlage 2 Directe instructie model

Directe Instructie

Directe instructie is:

Gerichte handelingen van de leerkracht met het doel de leeractiviteiten van de leerling te ondersteunen en in de gewenste richting te structureren. De structuur van directe instructie zit opgesloten in een fasering. Binnen deze fasering zijn momenten aangebracht waarin een deel van de groep (die de stof, het doel beheersen) zelfstandig aan het werk gaan, waarna de leerkracht de (verlengde) instructie vervolgt met de leerlingen die daaraan behoefte hebben.

Convergente didactiek

Directe instructie is een belangrijk middel binnen de convergente didactiek, waarbij leerlingen zoveel mogelijk binnen het programma van de groep worden gehouden d.m.v. verlengde instructietijd / extra in oefening / e.d.

Reden voor de keuze voor deze didactiek is dat is aangetoond dat leerlingen die (te) snel op een eigen leerlijn worden geplaatst uiteindelijk minder goed scoren dan wanneer dezelfde leerling met extra instructie bij de groep in de eigen methode worden gehouden.

Het is dus van zeer groot belang dat de leerkracht gericht differentieert t.a.v. de hoeveelheid instructietijd. De leerlingen die de extra instructie nodig hebben, moeten deze ook krijgen.

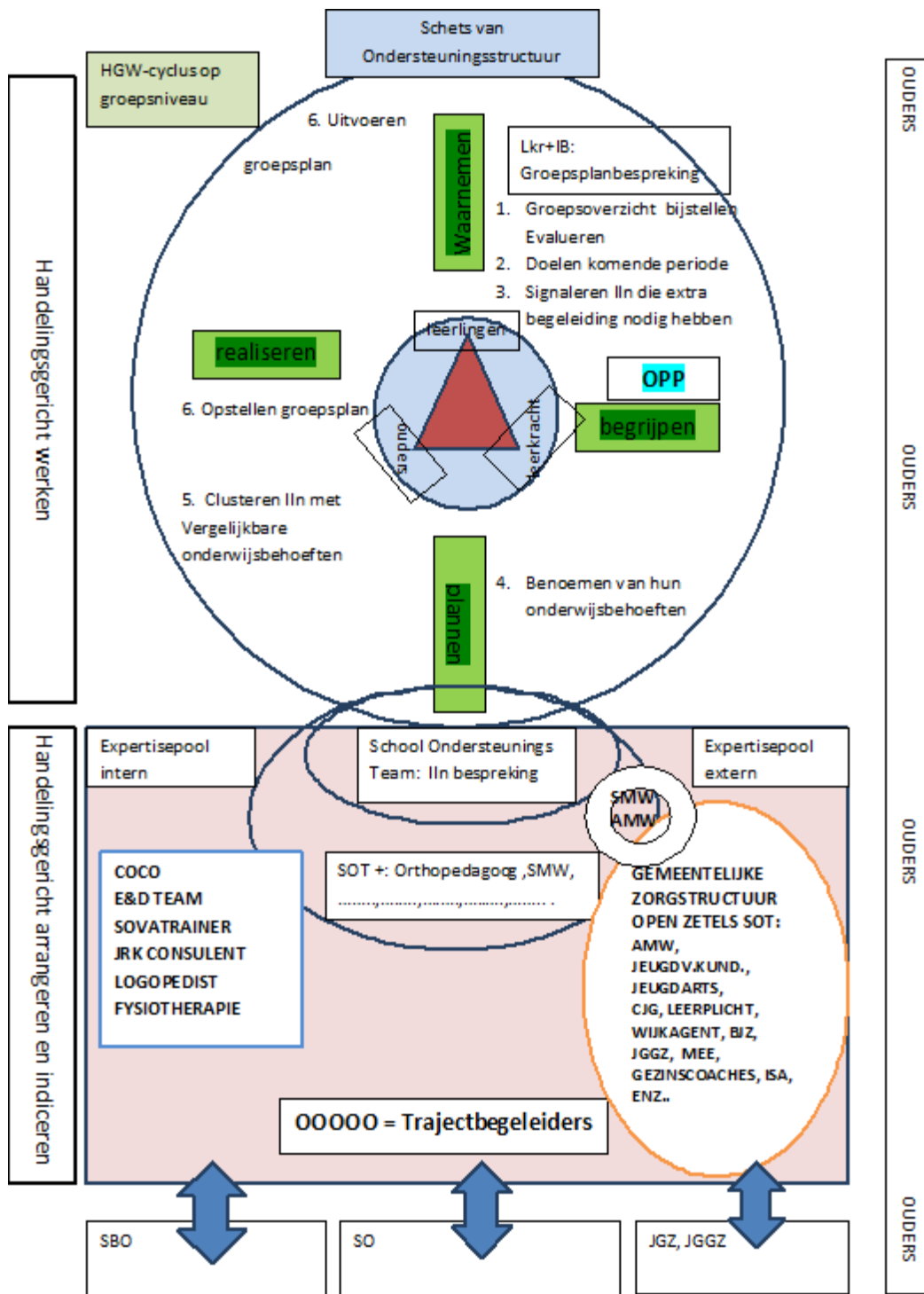
Fasering bij de directe instructie

Fase	Inhoud
Terugblik	<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Voorkennis activeren</i>: wat hebben we de vorige les(sen) gedaan, waren er opvallende zaken fout / goed gegaan de vorige les. Voorkennis kan ook zijn de kennis die de kinderen over een bepaald onderwerp al bezitten.
Oriëntatie	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Presenteer <i>onderwerp</i> van de les ➤ <i>Leg de relatie</i> tussen voorgaande en komende lessen ➤ Maak betekenisvolle situatie van: leg verbanden tussen theorie en praktijk / dagelijks leven ➤ Geef <i>lesoverzicht</i> ➤ <i>Stel leerdoelen</i>: "De kinderen kunnen...."
Uitleg (gericht op strategie, leerinhoud. Door middel van interactie)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Strategie</i> centraal ➤ Gebruik materialen, ezelsbruggetjes, schema's, stappenplannen ➤ Denk hardop (voorbeeld voor leerlingen) ➤ Stel veel vragen

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Speel vragen terug, laat de groep antwoorden bedenken (interactie) ➤ Vermijd uitweidingen, blijf bij het lesdoel ➤ Geef voorbeelden ➤ Gebruik heldere taal ➤ Vat samen aan het eind van de uitlegfase
<p>Inoefenen (enkele opgaven, werkproblemen, voorbeelden behandelen) * Strategie en interactie centraal</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Geef korte en duidelijke opdrachten ➤ Stel veel vragen ➤ Laat leerlingen veel uitleggen ➤ Stimuleer zelfwerkzaamheid ➤ Geef vaak en snel feedback of leerlingen goed bezig zijn ➤ Verminder geleidelijk de hoeveelheid steun ➤ Laat leerlingen evt. in groepjes of tweetallen werken
<p>Zelfstandig werken (in meer of mindere mate)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zorg dat leerlingen direct kunnen beginnen ➤ Inhoud is gelijk aan de uitlegfase ➤ Extra verwerkingsstof voor goede leerlingen (keuzewerk op weektaak) ➤ Extra instructie (dus minder zelfstandig werken) voor zwakkere leerlingen
<p>Evaluatie (aan einde les of b.v. vaste momenten in de week)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Laat leerlingen verwoorden wat ze geleerd hebben, wat goed ging en wat minder ➤ Controleer of leerdoelen zijn bereikt (bespreken en/of nakijken) ➤ Kan individueel of in groepjes / tweetallen met elkaar
<p>Feedback (Deze fase loopt door alle fasen)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Geef vaak en regelmatig feedback ➤ Corrigeer fouten onmiddellijk ➤ Geef procesfeedback ➤ Geef veel aanmoedigingen

Bijlage 3 Ondersteuningsstructuur (niveau van SWV)

Bijlage 4 Inventarisatielijst groep

De inventarisatielijst wordt tijdens het begin van het schooljaar door de IB-er naar de leerkracht gestuurd. In de kleuterklassen wordt gewerkt met het didactisch groepsoverzicht.

Bijlage 5 Analyse van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

Leerling:

Geboorte datum:

Groep:

Leerkracht(en):

Vak- en of vormingsgebied:

Op basis van welke van onderstaande criteria is deze leerlingen geselecteerd en waarom?

1. De leerling maakt onvoldoende groei door in zijn ontwikkeling (niveauwaarde)
Criteria: *elke leerling moet tenminste op gelijke afstand tot het landelijk gemiddelde blijven scoren.*
2. De leerling heeft een hiaat in zijn leerstofbeheersing
Criteria: *elke leerling moet elk aangeboden leerstofonderdeel dat in de leerlijn niet meer terugkomt voor 80% beheersen.*
3. De leerling gedijt niet
Criteria: *elke leerling moet door de basis pedagogische basisinterventies voldoende welbevinden, taakhouding en gedrag laten zien dat stimulerend is voor het leerproces*
4. Aanvullende gegevens verzamelen. Denk handelings- en oplossingsgericht: Wat werkt wél bij deze leerling? Wat heeft deze leerling te leren?

(denk aan informatie uit observaties, gesprekken met ouders, werk van kinderen, methode gebonden toetsen, spel)

Protectieve factoren*	Belemmerende factoren*

*Het gaat om factoren die van toepassing zijn op de directe onderwijsleersituatie (de taak, het taakgedrag, de instructie van de leerkracht en de deelvaardigheden die nodig zijn om de taak te kunnen maken.

5. Benoem de specifieke onderwijsbehoefte voor deze leerling

6. Noteer in het groepsoverzicht en groepsplan de doelen en bijbehorende acties die je inzet naar aanleiding van bovenstaande gegevens (cyclus HGW). De evaluatie wordt vermeld in het groepsoverzicht.

Bijlage 6 Groepsbespreking

Leerkracht	Intern begeleider
<p>Gelezen: Verslag vorige groepsbespreking Oude groepsplan Oude inventarisatielijst</p> <p>Bij de hand: Nieuwe groepsplan (gebaseerd op onderwijsarrangementen) Nieuwe inventarisatielijst Bespreekpunten</p>	<p>Gelezen: Verslag vorige groepsbespreking Oude groepsplan Bespreekpunten</p> <p>Bij de hand: Nieuwe inventarisatielijst Nieuwe groepsplan (gebaseerd op onderwijsarrangementen)</p>
<p>Evaluatie</p> <ul style="list-style-type: none"> Zijn de doelen behaald: check de verschillen tussen groeps- en schoolstandaarden? Zo ja of zo nee wat is daarvan de oorzaak? Hoe werkt dat door in het volgende groepsplan? <p>Gegevens verzamelen</p> <ul style="list-style-type: none"> Zijn alle gegevens van alle leerlingen volgens de afspraken genoteerd? Zijn de gegevens voldoende gespecificeerd indien nodig? <p>Selecteren van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften</p> <ul style="list-style-type: none"> Zijn juiste leerlingen geselecteerd: onvoldoende groei, hiaten leerstofontwikkeling of niet gedijen? <p>Benoemen van specifieke onderwijsbehoeften</p> <ul style="list-style-type: none"> Geeft de beschrijving voldoende aanpaksuggesties? <p>Opstellen van een groepsplan</p> <p><u>Onderwijskundige maatregelen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Als de groepsstandaarden te laag of hoger liggen dan de ambitie schoolstandaarden, hoe komt dit in het groepsplan terug? Als er meer dan 10% van de leerlingen met ongeveer dezelfde individuele aanpakken zijn, is er dan overwogen om het onderwijsaanbod aan (een deel van) de groep structureel aan te passen? <p><u>Individuele maatregelen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Zijn er binnen de arrangementen voor de leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften individuele aanpassingen gemaakt? <p>Algemeen</p> <ul style="list-style-type: none"> Selectie van leerlingen voor de leerlingenbespreking (SOT) Vaststellen professionaliseringsbehoefte van de leerkracht/intern begeleider Vaststellen punten voor de schoolbespreking 	
Afspraken	
<p>Afronden en voorbereiden: Afronden inventarisatielijst Afronden groepsplan Lezen verslag groepsbespreking en uitvoeren van afspraken</p>	<p>Afronden en voorbereiden: Maken verslag groepsbespreking en uitvoeren van afspraken</p>

Bijlage 7   Groeidocument en kindkans

In 2019 is gestart met een nieuw digitaal beveiligd groeidocument. Dit groeidocument wordt digitaal gedeeld met betrokkenen. De IB-er start dit groeidocument en wijst de mogelijkheid van schrijfrechten toe.

Vanaf schooljaar 2024 - 2025 wordt het werken met een groeidocument niet meer ondersteund. De ib-er heeft de laatste versie van de bestaande groeidocumenten in one drive opgeslagen. Op 25 juni 2024 vindt er een scholing plaats voor de overgang naar kindkans. Vanaf het schooljaar 2024-2025 wordt gewerkt met kindkans.

Bijlage 8 HIA

De werkwijze voor HIA wordt digitaal aan de leerkrachten verzonden als dit aan de orde is.

Bijlage 9   Kwaliteitskaarten, kwadranten en groepsplannen

Tijdens dit schooljaar (2023-2024) wordt in samenwerking met de BVS (Begeleidingsdienst Vrije Scholen) gewerkt aan een vernieuwing van de groepsplannen en onderliggende analyses. Dit betekent voor dit schooljaar dat er gewerkt wordt naar een nieuw groepsplan en er daardoor een diversiteit in verschillende klassen is.

Werkwijze schoolbreed voor lezen, spelling, rekenen/wiskunde en sociaal emotioneel:

De analyses van de toetsen worden in kwadranten geplaatst waarbij de prestaties van de leerlingen worden ingedeeld op niveau en vaardigheidsgroei.

Het basisaanbod voor de hele klas is vastgelegd in kwaliteitskaarten voor technisch lezen, begrijpend lezen, rekenen, rekenen en automatiseren en sociale vaardigheden.

In de groepsplannen (Mickey Mouse) staat de differentiatie voor herhaalde instructie, extra interventies en extra aanbod beschreven.

Bijlage 10 Handelswijze voordat wordt overgegaan tot eigen leerlijn

Leerresultaat	Handelswijze
CITO IV ↓	Leerling is gezakt naar IV-niveau. Dat is onvoldoende en reden tot zorg. Er moet worden geprobeerd om de leerling weer op III-niveau te krijgen. Onderzoek waarom de leerling is weggezakt naar het IV-niveau. Op basis van de uitkomsten van dat onderzoek dient het groepsplan te worden aangepast.
CITO IV 2 ^e keer	De leerling scoort opnieuw op IV-niveau, ondanks dat in de voorgaande periode extra zorg is gegeven. Is dit misschien het niveau dat passend is voor deze leerling? In groep 1 en 2 is deze score reden voor extra overleg met de intern begeleider. Evaluatieve vragen m.b.t. de afgelopen periode zijn: is het handelingsplan wel goed geweest? Is het goed uitgevoerd? Waren de uitgangspunten wel goed? In groep 3 en 4 is dit resultaat reden voor verder onderzoeken en extra instructie. Met alle mogelijkheden die er op school aanwezig zijn moet worden geprobeerd om de leerprestaties op een hoger niveau te krijgen. Vanaf groep 5 is de vraag aan de orde of de leerling met een stabiele IV-score niet gaat zakken naar een V-niveau. Probeer de leerling met voortdurende extra instructie bij de groep te houden. (Een stabiele IV score betekent dat de vaardigheidsscore op de screeningstoetsen wel voldoende omhoog gaat).
CITO IV ↑	Vanuit een V score is nu een IV score gehaald. De leerling is op de goede weg. Extra instructie direct na de instructie is erg belangrijk. De leerwinst kan worden aangetoond middels de groei in de vaardigheidsscores.
CITO V 1 ^e keer	De leerling is gezakt naar een V niveau. Met alle mogelijkheden die er op school aanwezig zijn moet geprobeerd worden om de leerprestaties minstens weer op een D niveau te krijgen (stoomplan). Met de leerling wordt vooraf gesproken over deze extra inspanning vanuit het kind en de school. Ook moet worden bekeken of de ouders ingeschakeld kunnen worden voor extra werk en of om het welzijn van hun kind te bewaken (let op overbelasting).
CITO V 2 ^e keer	Ondanks het 'stoomplan' is er geen verhoging van de score gekomen. Om overbelasting te voorkomen moet er nu een 'aanpassingsplan' worden opgesteld. De leerling blijft meedoen met de groep maar er worden andere eisen gesteld. Mogelijke aanpassingen zijn: minder werk, materiaal erbij, andere beoordeling, meer en kortere instructies enz.
CITO V 3 ^e keer	De verwachting is dat de leerling met een aanpassingsplan een V score zal houden. Het doel van het aanpassingsplan was immers blijven meedoen met de groep en niet verhoging van het niveau. Er zijn nu twee mogelijkheden: <ul style="list-style-type: none"> • Er is wel leerwinst geboekt (meer dan twee maanden vooruitgang met vorige halfjaarlijkse screening; nog steeds een stijging in de grafiek van de prestatiecurve) <ul style="list-style-type: none"> ○ Advies: aanpassingsplan vasthouden, mogelijk meer perfectioneren • De leerontwikkeling is zeer gering of stagneert. Zijn er nog meer aanpassingen mogelijk of moet de leerling op een eigen leerlijn worden geplaatst? Raadpleeg nu eerst een externe deskundige om te kunnen vaststellen dat het gaat om een leerling met specifieke onderwijsbehoefte (inspectie acht dit essentieel). Formuleer samen een realistisch en onderbouwd OPP voor deze leerling als basis voor het plannen van het leerstofaanbod en het volgen van de ontwikkeling van de leerling. Een goede eigen leerling bevat: <ul style="list-style-type: none"> ○ Een OPP voor het betreffende vakgebied (bepaald a.d.h.v. het verwachte uitstroomniveau van de leerling) ○ Tussendoelen die bepaald zijn a.d.h.v. het OPP ○ Een beredeneerd, gepland aanbod op basis van tussendoelen <p>Om goed te kunnen bepalen wat het startniveau van de leerling is, moet worden teruggetoetst tot het niveau waarop de leerling zonder hulp een C-scoort.</p> <p>N.B. Als de leerling nog in de lagere groepen zit is het wijs om voordat er met een eigen leerlijn wordt gestart, wordt bekeken of de gewone basisschool wel de juiste plek is voor deze leerling: misschien is een SBAO wel geschikter!</p>
Bronnen	Meer doen met screeningsgegevens (CITO), Harry Janssens, 2008 Analyse en waardering van opbrengsten PO Inspectie van het Onderwijs, maart 2010
